İŞTİRAKLERİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ VE RAPORLANMASINDA ÖRNEKLERLE ÖZ KAYNAK YÖNTEMİ

Arş. Gör. Aslı TÜREL
İstanbul Üniversitesi
İşletme Fakültesi

Arş. Gör. Yiğit Bora ŞENYİĞİT
İstanbul Üniversitesi
İşletme Fakültesi

1.Giriş

Günümüzün artan rekabet koşulları altında işletmeler, faaliyetlerine devam edebilmeleri ve daha uzun yaşayabilmeleri için yeni yatırımlara zorlanmaktadır. İşletmeler için çeşitli açılardan avantajlı olabilecek uygulamalardan birisi de riski dağıtmak amacıyla başka bir işletmelere iştirak etmektir. Bu durum, yatırım yapan işletmenin, yatırım yaptığı işletmedeki yatırımının tablolarda raporlaması sorununu ortaya çıkarmıştır. İştiraklerin, finansal tablolarda giderek önemli bir paya sahip olması sonucunda, muhasebe ile ilgili düzenleme yapan kuruluşlar, iştiraklerin muhasebeleştirilmesi ve raporlanması ile ilgili yöntemler ortaya koyan standartlar geliştirerek uygulamaya koymuşlardır.

Bu çalışmada bu standartlarda yer alan yöntemlerden Özkaynak Yöntemi (equity method)[1] ele alınmıştır. Özkaynak Yöntemi, yatırım yapan işletme tarafından, yatırım yapılan işletmedeki iştirak payının finansal tablolarda sunulmasını hedefleyen bir muhasebe yöntemi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ülkemizde iştiraklerin muhasebeleştirilmesi ve raporlanması ile ilgili olarak yapılan başlıca düzenlemeler, Vergi Usul Kanunu[2]'nda, Sermaye Piyasası Kurulu[3]'nun, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu[4]'nun yayınladığı tebliğler-

---

1 "Equity Method" kavramının Türkçe karşılığı olarak Özsermaye, Özvarlık, Özkaynak, Yaratılan Haklar ve Net Yatırım Değeri Yöntemi gibi adlar altında kullanılmaktadır. Bu çalışmada "Özkaynak Yöntemi" ifadesi kullanılmıştır.

2 Vergi Usul Kanunu, md. 279.

3 Sermaye Piyasası Kurulu, Seri:XI No:25 Sayılı Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliği, Kısım 13 "Konsolide Mali Tablolar, Bağlı Ortaklıklar, Müşterek Yönetime Tabi Teşebbüsler ve İştiraklerin Muhasebeleştirilmesi", Resmi Gazete, 15 Kasım 2003, Sayı:25290

4 Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu, Muhasebe Uygulama Yönetmeliğine İlişkin 15 Sayılı Tebliğ "Konsolide Mali Tabloların Düzenlenmesi, Bağlı Ortaklık, Birlikte Kontrol Edilen Ortaklık ve İştiraklerin Muhasebeleştirilmesi Standardı", Resmi Gazete, 22 Haziran 2002, Sayı:24793

de ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu[5]'nun yayınladığı standartlarda yer almaktadır.

İştiraklerin muhasebeleştirilmesi ve raporlaması ile ilgili Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yapılan ilk düzenleme, Nisan 1989'da yayınlanan "İştiraklerdeki Yatırımların Muhasebeleştirilmesi" başlıklı Uluslararası Muhasebe Standardı (UMS)-28'dir. Son olarak 2003 yılında güncellenen UMS-28 "İştiraklerdeki Yatırımlar" başlığıyla 01.01.2005 tarihi itibariyle yürürlüğe girmiştir.

Bu çalışmanın amacı, iştiraklerin muhasebeleştirilmesi ve raporlanmasında Özkaynak Yöntemini açıklamak ve bu yöntemin örnekler yardımıyla uygulanmasını göstermektir. Açıklamalar, 2003 yılında güncellenen UMS-28 "İştiraklerdeki Yatırımlar" ve UMS-28'de referans verilen ilgili standartlar çerçevesinde yapılacaktır. Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından 27.12.2005 tarihinde 26036 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 28 numaralı "İştiraklerdeki Yatırımlar" başlıklı Türkiye Muhasebe Standardı, UMS-28 paralelinde düzenlendiğinden dolayı bu çalışmanın kapsamındadır.

2. "İştirakler" İle İlgili Bazı Temel Kavramlar

2003 yılında güncellenen UMS-28'de temel olarak üç kavramın tanımı yapılmıştır. Bunlar iştirak, önemli etki ve özkaynak yöntemi kavramlarıdır.

UMS-28 iştirak kavramını şöyle tanımlamıştır: "Yatırımcı işletmenin, adi ortaklık gibi tüzel kişiliği olmayan işletmeler de dahil olmak üzere, iş ortaklığı veya bağlı ortaklık niteliğinde olmayan, ancak üzerinde önemli etkisinin bulunduğu işletmelerdir."

UMS-28'e göre önemli etki, yatırım yapılan işletmenin finansal ve faaliyetle ilgili politikaların belirlenmesi kararlarına katılma gücüdür. Önemli etki, bu politikaları tek başına ya da bir başka taraf ile ortak kontrol etme gücünü ifade etmemektedir.

Yine UMS-28'e göre, bir yatırımcının doğrudan ya da dolaylı olarak yatırım yapılan işletmenin oy hakkının % 20 ya da daha fazlasını elinde tutması durumunda, aksi açıkça ortaya konulamadığı sürece, söz konusu yatırımcının önemli etkisi bulunduğu kabul edilir. Diğer yandan, yatırımcının doğrudan ya da dolaylı olarak yatırım yapılan işletmenin oy hakkının % 20'sinden daha azını elinde bulundurması durumunda ise; böyle bir etkinin bulunduğu açıkça ortaya konulamadığı sürece, söz konusu yatırımcının önemli etkisi bulunmadığı kabul edilir. Yatırım yapılan bir işletmeye başka bir yatırımcı tarafından önemli tutarda veya mutlak çoğunlukla sahip olunması, yatırımcı iş-

---

5 Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu," İştiraklerdeki Yatırımlara İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı" (TMS-28) Hakkında Tebliğ, Resmi Gazete, 27.12.2005, Sayı:26036

letmenin önemli etkiye sahip olmasına engel teşkil etmemektedir.

UMS-28'de aşağıdaki hususların bir ya da birden fazlasının varlığı halinde bir yatırımcı işletmenin "önemli etkisinin" bulunduğu kabul edildiği belirtilmiştir. Bu hususlar şunlardır:

• Yatırım yapılan işletmenin yönetim kurulu ya da eşdeğer idari organında temsil edilme;

• Temettüler ya da diğer dağıtım kararları dahil olmak üzere, işletmenin politika belirleme süreçlerine katılma;

• Yatırımcı işletme ile yatırım yapılan işletme arasında önemli işlemlerin gerçekleştirilmesi,

• İşletmeler arasında yönetici personel değişimi; veya

• İşletme için gerekli teknik bilginin sağlanması.

Özkaynak yöntemi, iştirakteki yatırımın başlangıçta elde etme maliyeti ile muhasebeleştirilerek, sonrasında bu tutarın yatırım yapılan iştirakin net varlıklarında yatırımcı işletmenin payına düşen kısmı yansıtacak şekilde düzeltildiği ve böylece yatırımcı işletmenin kar veya zararının yatırım yapılan işletmenin kar veya zararından kendisine düşen payı kapsadığı muhasebeleştirme yöntemidir.[6]

3. İştiraklerin Muhasebeleştirilmesi ve Raporlanması

Ülkemizde iştiraklerin muhasebeleştirilmesi ve raporlanması ile ilgili yapılan düzenlemelerde iki yöntem söz konusudur. Bunlardan ilki maliyet yöntemi, ikincisi ise özkaynak yöntemidir. İştirakler, Vergi Usul Kanunu'nda maliyet, Sermaye Piyasası Kurulu'nun düzenlemelerine göre maliyet veya özkaynak, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nun düzenlemelerine göre de maliyet veya özkaynak yöntemine göre raporlanırlar.

UMS-28'e göre, iştiraklerin muhasebeleştirilmesi ve raporlanmasında özkaynak yöntemi uygulanır. Bu bölümde, ülkemizdeki düzenlemelerde yer aldığından maliyet yöntemine kısaca değinilecek ve çalışmanın konusunu oluşturan özkaynak yöntemi detaylı olarak irdelenecektir.

3.1. Maliyet Yöntemi

Maliyet yönteminde, iştirak maliyet bedeli ile yatırım yapan şirketin bilançosuna dahil edilmektedir. Yatırım yapan şirket, iştirakten kar payı tahsil etikçe bir faaliyet dışı gelir unsuru olarak gelir tablosunda raporlamaktadır.

Yatırım yapılan şirketin kar veya zarar durumunun çok değişken, buna karşılık kar payı dağıtımı politikasının büyük ölçüde sabit olduğu durumlarda maliyet yöntemi, yatırım yapılan şirke-

6 Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, İştiraklerdeki Yatırımlara İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS-28) Hakkında Tebliğ, Resmi Gazete, 27.12.2005, Sayı:26036

tin faaliyet sonuçlarındaki gelişmeleri yatırım yapan şirketin finansal tablolarına yansıtmakta yetersiz kalmaktadır.[7]

3.2. Özkaynak Yöntemi

Özkaynak yöntemi, iştirakteki yatırımın başlangıçta elde etme maliyeti ile muhasebeleştirilerek, sonrasında bu tutarın yatırım yapılan iştirakin net varlıklarında yatırımcı işletmenin payına düşen kısmı yansıtacak şekilde düzeltildiği ve böylece yatırımcı işletmenin kar veya zararının yatırım yapılan işletmenin kâr veya zararından kendisine düşen payı kapsadığı muhasebeleştirme yöntemidir.[8]

Özkaynak yönteminde iştirakin değeri, iştirakin özkaynağındaki değişimden işletmeye düşen paya göre artırılır veya azaltılır. Özkaynaktaki kâr / zarar kaynaklı artış ya da azalışlar iştirakler hesabına karşılık gelir tablosu hesaplarına yansıtılır. İştirak kâr payı dağıttığında ise alınan kâr payı iştirakler hesabından düşülür. Özün önceliği ilkesine göre, iştirakin özsermayesinde meydana gelen kâr dışındaki nedenlerden kaynaklanan artışlardan işletmeye düşen pay iştirakler hesabına karşılık sermaye yedeklerine eklenir ve "Finansal Tabloların Sunumu" başlıklı UMS-1' in gerektirdiği şekilde özkaynaklar değişim tablosunda açıklanır. UMS-28'e göre özkaynak yöntemi ile muhasebeleştirilen iştirakler bilançoda duran varlık olarak sınıflandırılmalıdır.

Yatırım yapan işletme, yatırım yapılan işletmeye iştirak ederken üç farklı durum ortaya çıkabilir.Yatırım yapılan işletme için yatırım yapan işletme tarafından defter değeri kadar, defter değerinin üzerinde veya defter değerinin altında ödeme yapılabilir. Aslında bu üç durumun ortaya çıkışı, yatırım yapılan işletmeye kuruluş aşamasında veya kuruluştan sonraki yıllarda iştirak edilmesi ile ilgilidir.

Defter değeri kadar bedel ödenmesi durumu, kuruluş aşamasında iştirak edilmesi halinde meydana gelir. Bu durumda "iştirakler" hesabı borçlandırılır, ödeme nakit yapıldıysa kasa veya banka hesabı alacaklandırılır. Ödeme nakit dışında başka bir ödeme aracı ile yapıldıysa yine ilgili hesap alacaklandırılır.

Kuruluştan sonraki yıllarda iştirak edildiğinde, yatırım yapılan işletmeye defter değerinin üzerinde veya altında ödeme yapılabilir. "İşletme Birleşmeleri" başlıklı Uluslararası Finansal Raporlama Standardı (UFRS)-3'e göre söz konusu durumlarda yatırım yapılan işletme, yatırımı yapan işletmenin bilançosunda makul değeri ile raporlanmalıdır. Yatırım yapılan işletmeye def-

---

7 Göksel Yücel, "İştiraklerin Değerlendirilmesinde Net Yatırım Değeri Yöntemi", Muhasebe Enstitüsü Dergisi, Sayı:41, 1985, s.28.

8 Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, İştiraklerdeki Yatırımlara İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS-28) Hakkında Tebliğ, Resmi Gazete, 27.12.2005, Sayı:26036.

ter değerinin üzerinde ödeme yapıldığında aradaki fark özkaynak şerefiyesi olarak muhasebeleştirilir. Bu durumda "iştirakler" hesabı borçlandırılır, "özkaynak şerefiyesi" hesabı yatırım yapılan işletmenin defter değeri ile yapılan ödeme arasındaki olumlu fark kadar borçlandırılır, ödeme nakit yapıldıysa kasa veya banka hesabı alacaklandırılır. Ödeme nakit dışında başka bir ödeme aracı ile yapıldıysa yine ilgili hesap alacaklandırılır. Burada oluşan özkaynak şerefiyesi UFRS-3'e göre bilançoda raporlanacak ve "Varlıklarda Değer Düşüklüğü" başlıklı UMS-36'ya göre değer düşüklüğü testine tabi tutulacaktır.

Yatırım yapılan işletmeye defter değerinin altında ödeme yapıldığında aradaki fark yine özkaynak şerefiyesi olarak muhasebeleştirilir. Bu durumda "iştirakler" hesabı borçlandırılır, "özkaynak şerefiyesi" hesabı yatırım yapılan işletmenin defter değeri ile yapılan ödeme arasındaki olumsuz fark kadar alacaklandırılır, ödeme nakit yapıldıysa kasa veya banka hesabı alacaklandırılır. Ödeme nakit dışında başka bir ödeme aracı ile yapıldıysa yine ilgili hesap alacaklandırılır. Burada oluşan özkaynak şerefiyesi UFRS-3'e göre, bilançoda raporlanmamaktadır. İlgili dönemde bir gelir unsuru olarak gelir tablosunda raporlanmaktadır.

4. İştiraklerin Özkaynak Yöntemine Göre Muhasebeleştirilmesi ve Raporlanması İle İlgili Örnekler

Çalışmanın bu bölümünde özkaynak yönteminin üç örnek yardımıyla uygulanmasına çalışılacaktır. Söz konusu üç örnek özellik arz eden üç durumu açıklamaya yöneliktir. Bu üç durum yatırım yapan şirketin, yatırım yapılan şirkete ödediği bedel ile ilgilidir ve şunlardır:

• Yatırım yapılan şirketin öz kaynaklarının defter değerinin yüzdesine isabet edecek kadar bedel ödenerek iştirak edilmesi.

• Yatırım yapılan şirketin öz kaynaklarının defter değerinin yüzdesine isabet eden tutardan daha yüksek bir bedel ödenerek iştirak edilmesi.

• Yatırım yapılan şirketin öz kaynaklarının defter değerinin yüzdesine isabet eden tutardan daha düşük bir bedel ödenerek iştirak edilmesi.

Yukarıda sayılan üç durumdan birincisi, daha ziyade yatırım yapılan şirkete kuruluşu sırasında iştirak edilmesi durumunda gerçekleşir. Kuruluşundan sonraki dönemlerde de gerçekleşebilir, ancak bu seçeneğin gerçekleşmesi oldukça tesadüflere bağlıdır. Diğer iki durum ise, yatırım yapılan şirketin kuruluşundan sonraki yıllarda iştirak edilmesi halinde gerçekleşebilir.

Çalışmanın bu bölümünde yer verilen örnekler, UFRS kapsamındaki ilkelere dayandırılarak çözümlenmiştir. Burada belirtilen çözüm yaklaşımları, ülkemizde geçerli olan kural ortamlarındaki uygulamalara aykırı olabilir.

4.1. Yatırım Yapılan Şirketin Kuruluşunda İştirak Edilmesine Bir Örnek

Akça A.Ş., 2001 yılında, Bekçi A.Ş.'nin kuruluşu sırasında 100.000 YTL olan kuruluş sermayesinin %40'ına iştirak etmiş ve sermaye taahhüdünü nakden yerine getirmiştir. Bekçi A.Ş. sermayesinin kalan %60'lık bölümünü ise başka ortaklar sahiplenmiş ve gereğini yerine getirmişlerdir.

İştirakler Hesabı		40.000	
	Kasa Hesabı		40.000

Akça A.Ş., Bekçi A.Ş.'nin 100.000 YTL sermayesinin %40'ını iştirak amacıyla satın aldığı tarihte, 40.000 YTL (100.000*%40) "İştirakler Hesabı"na borç, sermaye taahhüdünü nakden yerine getirdiği için "Kasa Hesabı"na 40.000 YTL alacak kaydı yapmıştır.

Bekçi A.Ş. 2001 yılını 65.000 YTL vergi sonrası net kâr açıklayarak kapatmıştır.

İştirakler Hesabı		26.000	
	İştirak Gelirleri Hesabı		26.000

Akça A.Ş.'nin yatırım yaptığı Bekçi A.Ş.'nin 2001 yılında elde ettiği 65.000 YTL kârdan Akça A.Ş.'ye isabet eden 26.000 YTL (65.000*%40)'dır. Özkaynak yöntemine göre iştirak edilen şirketin öz sermayesindeki artış ve azalışlar, iştirak eden işletmenin "İştirakler Hesabı"na yansıtılması gerekir. Bu nedenle, Akça A.Ş. "İştirakler Hesabı"na 26.000 YTL borç, "İştirak Gelirleri Hesabı"na 26.000 YTL alacak kaydetmiştir.

Tablo 1 – Akça A.Ş.'nin 31.12.2001 Tarihli Kısmi Bilançosu

Akça A.Ş.'nin 31.12.2001 Tarihli Kısmi Bilançosu	
İştirakler Hesabı	66.000

Akça A.Ş.'nin 31.12.2001 tarihli kısmi bilançosunda "İştirakler Hesabı"nın toplam değeri 66.000 YTL olarak raporlanmıştır. Bu tutar, Bekçi A.Ş.'nin kuruluşu sırasında Akça A.Ş.'nin koyduğu 40.000 YTL tutarındaki sermaye ile Bekçi A.Ş.nin 2001yılı için açıkladığı kârdan Akça A.Ş.'ye düşen 26.000 YTL'nin toplanması ile bulunmuştur. Akça A.Ş.'nin 31.12.2001 tarihli kısmi bilançosunda yer alan "İştirakler Hesabı" nın bakiyesi, Bekçi A.Ş.'nin 31.12.2001 tarihli bilançosunda yer alan özsermaye tutarının %40'ına eşittir.

Tablo 2 – Akça A.Ş.'nin 01.01.2001-31.12.2001 Dönemi Kısmi Gelir Tablosu

Akça A.Ş.'nin 01.01.2001-31.12.2001 Dönemi Kısmi Gelir Tablosu	
İştirak Gelirleri	26.000

Akça A.Ş.'nin 2001 yılına ait kısmi gelir tablosunda Bekçi A.Ş.'nin açıkladığı net kârın Akça A.Ş.'ye düşen kısmı "İştirak Gelirleri" olarak raporlanmıştır.

Bekçi A.Ş., 2002 yılında toplam 30.000YTL nakit kâr payı dağıtımı gerçekleştirmiştir.

Kasa Hesabı		12.000	
	İştirakler Hesabı		12.000

Bekçi A.Ş.'nin , 2002 yılında dağıtmış olduğu kâr payı Bekçi A.Ş.'nin özsermayesini azaltmıştır. Özkaynak yöntemine göre iştirak edilen şirketin özsermayesindeki artış ve azalışlar, iştirak eden işletmenin "İştirakler Hesabı"na yansıtılması gerektiği için, Akçe A.Ş. dağıtılan kâr payının kendisine isabet eden 12.000 YTL (30.000*%40) kadar "İştirakler Hesabı"na alacak, karşılığında tahsil ettiği kâr payı için "Kasa Hesabı"na borç kaydı yapmıştır.

Bekçi A.Ş., 2002 yılı sonunda 25.000YTL tutarında maddi duran varlıklar ile ilgili yeniden değerleme hesaplamış (veya Enflasyon Düzeltmesi Olumlu Farkları) ve faaliyet yılını 40.000YTL vergi sonrası net kâr açıklayarak kapatmıştır.

İştirakler Hesabı		10.000	
	İştirak Yeniden Değerleme Değer Artışları Hesabı		10.000

Bekçi A.Ş.'nin yapmış olduğu yeniden değerleme sonucu, özsermayesi 25.000 YTL artmıştır. Bekçi A.Ş.'nin özsermayesinde meydana gelen bu artış sonucunda Akça A.Ş.'de "İştirakler Hesabı"na 10.000 YTL (25.000*%40) borç, karşılığında "İştirak Yeniden Değerleme Değer Artışları Hesabı"na alacak kaydı yapılmıştır.

İştirakler Hesabı		16.000	
	İştirak Gelirleri Hesabı		16.000

Akça A.Ş.'nin yatırım yaptığı Bekçi A.Ş.'nin 2002 yılı için ilan ettiği 40.000 YTL net kârdan Akça A.Ş.'ye isabet eden 16.000 YTL (40.000*%40)'dır. Özkaynak yöntemine göre iştirak edilen şirketin özsermayesindeki artış ve azalışlar, iştirak eden işletmenin "İştirakler Hesabı"na yansıtılması gerektiği için, Akça A.Ş. "İştirakler Hesabı"na 16.000 YTL borç, "İştirak Gelirleri Hesabı"na 16.000 YTL alacak kaydetmiştir.

Tablo 3 – Akça A.Ş.'nin 31.12.2002 Tarihli Kısmi Bilançosu

Akça A.Ş.'nin 31.12.2002 Tarihli Bilançosu			
İştirakler Hesabı	80.000	İştirak Yeniden Değerleme Değer Artışları Hesabı	10.000

Akça A.Ş.'nin 31.12.2002 tarihli kısmi bilançosunda "İştirakler Hesabı"nın toplam değeri 80.000 YTL olarak ve "İştirak Yeniden Değerleme Değer Artışları Hesabı"nı da 10.000 YTL olarak raporlanmıştır. 31.12.2001 tarihinde Akça A.Ş.'nin "İştirakler Hesabı"nın tutarı 66.000 YTL idi. Bu tutar, Bekçi A.Ş.'nin 2002 yılında dağıtmış olduğu Akça A.Ş.'ye isabet eden 12.000 YTL tutarında kâr payı kadar azalmış, yine Bekçi A.Ş.'nin 2002 yılında hesaplamış olduğu Akça A.Ş.'ye isabet eden 10.000 YTL tutarında yeniden değerleme değer artışı ve Akça A.Ş.'ye isabet eden 16.000 YTL tutarında kâr kadar artmış ve 80.000 YTL'ye ulaşmıştır.

Tablo 4 – Akça A.Ş.'nin 01.01.2002-31.12.2002 Dönemi Kısmi Gelir Tablosu

Akça A.Ş.'nin 01.01.2002-31.12.2002 Dönemi Gelir Tablosu		
İştirak Gelirleri	16.000	

Akça A.Ş.'nin 2002 yılına ait kısmi gelir tablosunda Bekçi A.Ş.'nin ilan ettiği net kârın Akça A.Ş.'ye düşen kısmı "İştirak Gelirleri" olarak raporlanmıştır.

Bekçi A.Ş., 2003 yılında sermayesini %100 artırarak 200.000YTL'ye yükseltmiştir. Artırılan sermayenin yarısı bedelli, diğer yarısı bedelsiz gerçekleştirilmiştir. Bedelsiz kısmın %40'ı yeniden değerleme artışlarından, kalanı "yedekler"den (geçmiş yıl kârları veya dağıtılmamış kârlardan) sağlanmıştır. Mevcut ortaklar her türlü sermaye artırımına katılmışlardır.

İştirakler Hesabı		20.000	
	Kasa Hesabı		20.000

Bekçi A.Ş.'nin artırdığı sermayenin bedelsiz kısmı öz kaynaklarda herhangi bir değişiklik yaratmadığı için, bedelsiz sermaye artırımı ile ilgili "İştirakler Hesabı"nda herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Artırılan sermayenin 50.000 YTL'lik bedelli kısmı için Akça A.Ş.'nin yaptığı ödeme olan 20.000 YTL (50.000*%40) "İştirakler Hesabı"na borç, "Kasa Hesabı"na alacak olarak kaydedilmiştir.

Bekçi A.Ş., 2003 yılı sonunda 45.000YTL tutarında yeniden değerleme hesaplamış ve faaliyet yılını 20.000YTL zarar açıklayarak kapatmıştır.

İştirakler Hesabı		18.000	
	İştirak Yeniden Değerleme Değer Artışları		18.000

Bekçi A.Ş.'nin yapmış olduğu yeniden değerleme sonucu, özsermayesi 45.000 YTL artmıştır. Bekçi A.Ş.'nin özsermayesinde meydana gelen bu artış sonucunda Akça A.Ş.'de "İştirakler Hesabı"na 18.000 YTL (45.000*%40) borç, karşılığında "İştirak Yeniden Değerleme Değer Artışları Hesabı"na alacak kaydı yapılmıştır.

İştirak Zararı Hesabı		8.000	
	İştirakler Hesabı		8.000

Akça A.Ş.'nin yatırım yaptığı Bekçi A.Ş.'nin 2003 yılında ettiği 20.000 YTL tutarındaki zarardan Akça A.Ş.'ye isabet eden 8.000 YTL (20.000*%40)'dır. Özkaynak yöntemine göre iştirak edilen şirketin özsermayesindeki artış ve azalışlar, iştirak eden işletmenin "İştirakler Hesabı"na yansıtılması gerektiği için, Akça A.Ş. "İştirak Zararları Hesabı"na 8.000 YTL borç, "İştirakler Hesabı"na 8.000 YTL alacak kaydetmiştir.

Tablo 5 – Akça A.Ş.'nin 31.12.2003 Tarihli Kısmi Bilançosu

Akça A.Ş.'nin 31.12.2003 Tarihli Bilançosu			
İştirakler Hesabı	110.000	İştirak Yeniden Değerleme Değer Artışları	28.000

Akça A.Ş.'nin 31.12.2003 tarihli kısmi bilançosunda "İştirakler Hesabı"nın toplam değeri 110.000 YTL'ye çıkmış ve "İştirak Yeniden Değerleme Değer Artışları Hesabı"nı da 28.000 YTL olarak raporlanmıştır. 31.12.2002 tarihinde Akça A.Ş.'nin "İştirakler Hesabı"nın tutarı 80.000 YTL idi. Bu tutar, Bekçi A.Ş.'nin 2003 yılında yapılan bedelli sermaye artışı sonucu 20.000 YTL tutarında artmış, ve Akça A.Ş.'ye isabet eden 8.000 YTL tutarındaki zarar kadar azalmış, yine Bekçi A.Ş.'nin 2003 yılında hesaplamış olduğu Akça A.Ş.'ye isabet eden 18.000 YTL tutarında yeniden değerleme değer artışları kadar artmış ve 110.000 YTL'ye ulaşmıştır.

Tablo 6 – Akça A.Ş.'nin 01.01.2003-31.12.2003 Dönemi Kısmi Gelir Tablosu

Akça A.Ş.'nin 01.01.2003-31.12.2003 Dönemi Gelir Tablosu		
İştirak Zararları	(8.000)	

Akça A.Ş.'nin 2003 yılına ait kısmi gelir tablosunda Bekçi A.Ş.'nin ilan ettiği zararın Akça A.Ş.'ye düşen kısmı "İştirak Zararları" olarak raporlanmıştır.

4.2. Kuruluşundan Sonraki Bir Anda Bir Şirkete İştirak Edilmesi

4.2.1. Defter Değerinin Yüzdesine İsabet Eden Tutardan Daha Düşük Bir Bedel Ödenerek İştirak Edilmesi

DEDİŞ A.Ş.'nin 15 Mart 2002 tarihli özkaynakları aşağıdakilerden oluşmaktadır:

Sermaye	5.000 YTL
Sermaye Taahhütleri	0 YTL
Emisyon Primi	18.000 YTL
MDV Yeniden Değerleme Artışları	9.000 YTL
Geçmiş Yıl Kârları	12.000 YTL
Dönem Net Kârı	6.000 YTL

CAN A.Ş., DEDİŞ A.Ş.'nin hisselerinin %40'ını 15 Mart 2002 tarihinde 18.000 YTL ödeyerek satın almıştır.

15.03.2002

İştirakler Hesabı		20.000	
	Kasa Hesabı	18.000	
	Özkaynak Şerefiyesi Hs.		2.000

CAN A.Ş.'nin DEDİŞ A.Ş.'ye iştirak ettiği 15 Mart 2002 tarihinde, DEDİŞ A.Ş.'nin özsermaye tutarı 50.000 YTL ve CAN A.Ş.'ye düşen %40'lık pay ise 20.000 YTL idi. Fakat CAN A.Ş., %40 hisseye karşılık 18.000 YTL ödemiştir. Aradaki 2.000 YTL tutarındaki fark CAN A.Ş.'nin kayıtlarına "Özkaynak Şerefiyesi" olarak yansıtılmıştır.

20 Nisan 2002 tarihinde DEDİŞ A.Ş. nominal değer üzerinden %200 oranında kâr payı dağıtımı ilan etmiş ve nakden ödemiştir.

20.04.2002

Kasa Hesabı		4.000	
	İştirakler Hesabı		4.000

DEDİŞ A.Ş.'nin , 2002 yılında dağıtmış olduğu kâr payı DEDİŞ A.Ş.'nin özsermayesini azaltmıştır. Özkaynak yöntemine göre iştirak edilen şirketin özsermayesindeki artış ve azalışlar, iştirak eden işletmenin "İştirakler Hesabı"na yansıtılması gerektiği için, CAN A.Ş. dağıtılan kâr payının kendisine isabet eden 4.000 YTL (10.000*%40) kadar "İştirakler Hesabı"na alacak, karşılığında tahsil ettiği kâr payı için "Kasa Hesabı"na borç kaydı yapmıştır.

30 Haziran 2002 tarihinde DEDİŞ A.Ş., sermayesini 20.000 YTL'ye yükseltmiştir. Artış tamamen iç kaynaklardan sağlanmıştır. MDV Yeniden değerleme artışlarının tamamı kullanılmış ve eksik kalan tutar, emisyon priminden sağlanmıştır.

DEDİŞ A.Ş.'nin bedelsiz sermaye artırımı özkaynaklarda herhangi bir değişiklik yaratmadığı için, sermaye artırımı ile ilgili "İştirakler Hesabı"nda herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

31 Aralık 2002 tarihinde DEDİŞ A.Ş., 12.000 YTL tutarında MDV yeniden değerleme hesaplamış ve faaliyet yılını 8.000 YTL zarar açıklayarak kapatmıştır.

31.12.2002

İştirakler Hesabı		4.800	
	İştirak Yeniden Değerleme Değer Artışları		4.800

DEDİŞ A.Ş.'nin yapmış olduğu yeniden değerleme sonucu, özsermayesi 12.000 YTL artmıştır. DEDİŞ A.Ş.'nin özsermayesinde meydana gelen bu artış sonucunda CAN A.Ş.'de "İştirakler Hesabı"na 4.800 YTL (12.000*%40) borç, karşılığında "İştirak Yeniden Değerleme Değer Artışları Hesabı"na alacak kaydı yapılmıştır.

31.12.2002

İştirak Zararı Hesabı		3.200	
	İştirakler Hesabı		3.200

CAN A.Ş.'nin yatırım yaptığı DEDİŞ A.Ş.'nin 2002 yılında ettiği 8.000 YTL tutarındaki zarardan CAN A.Ş.'ye isabet eden 3.200 YTL (8.000*%40)'dır. Özkaynak yöntemine göre iştirak edilen şirketin özsermayesindeki artış ve azalışlar, iştirak eden işletmenin "İştirakler Hesabı"na yansıtılması gerektiği için, CAN A.Ş. "İştirak Zararları Hesabı"na 3.200 YTL borç, "İştirakler Hesabı"na 3.200 YTL alacak kaydetmiştir.

Tablo 7 – CAN A.Ş.'nin 31.12.2002 Tarihli Kısmi Bilançosu

CAN A.Ş.'nin 31.12.2002 Tarihli Bilançosu			
İştirakler Hesabı	17.600		
		İştirak Yeniden Değerleme Değer Artışları	4.800

CAN A.Ş.'nin 31.12.2002 tarihli kısmi bilançosunda "İştirakler Hesabı"nın toplam değeri 17.600 YTL olarak ve "İştirak Yeniden Değerleme Değer Artışları Hesabı"nı da 4.800 YTL olarak raporlanmıştır. "İştirakler Hesabı"nın tutarı, DEDİŞ A.Ş.'nin CAN A.Ş.'ye koyduğu 20.000 YTL sermaye ile DEDİŞ A.Ş.'nin 2004 yılında dağıtmış olduğu CAN A.Ş.'ye isabet eden 4.000 YTL tutarında kâr payı ve 3.200 YTL tutarındaki zarar kadar azalmış, yine DEDİŞ A.Ş.'nin 2002

yılında hesaplamış olduğu CAN A.Ş.'ye isabet eden 4..800 YTL tutarında yeniden değerleme değer artışı kadar artmış ve 17.600 YTL'ye ulaşmıştır. CAN A.Ş.'nin 31.12.2002 tarihli kısmi bilançosunda yer alan "İştirakler Hesabı" nın bakiyesi, DEDİŞ A.Ş.'nin 31.12.2004 tarihli bilançosunda yer alan özsermaye tutarının %40'ına eşittir.

Tablo 8 – CAN A.Ş.'nin 01.01.2002-31.12.2002 Dönemi Kısmi Gelir Tablosu

CAN A.Ş.'nin 01.01.2002-31.12.2002 Dönemi Gelir Tablosu			
İştirak Zararları	(3.200)		
		Özkaynak Şerefiye Geliri	2.000

CAN A.Ş.'nin 2002 yılına ait kısmi gelir tablosunda DEDİŞ A.Ş.'nin katlandığı zararın CAN A.Ş.'ye düşen kısmı "İştirak Zararları", iştirak edilmesi sırasında ortaya çıkan özkaynak şerefiyesinin gelire dönüştürülmesi ile "Özkaynak Şerefiye Geliri" olarak raporlanmıştır. Özkaynak Şerefiye Geliri olarak raporlanması, UFRS-3'te yapılan değişiklikte yer almaktadır.

20 Nisan 2003 tarihinde DEDİŞ A.Ş. nominal değer üzerinden %20 oranında kâr payı dağıtımı ilan etmiş fakat herhangi bir ödeme yapmamıştır. Bunun üzerine CAN A.Ş. aşağıdaki muhasebe kaydını yapmıştır.

20.04.2003

İştiraklerden Alacaklar Hesabı		1.600	
	İştirakler Hesabı		1.600

DEDİŞ A.Ş.'nin , 2003 yılında dağıtma kararını aldığı kâr payı DEDİŞ A.Ş.'nin özsermayesini azaltmıştır. Özkaynak yöntemine göre iştirak edilen şirketin özsermayesindeki artış ve azalışlar, iştirak eden işletmenin "İştirakler Hesabı"na yansıtılması gerektiği için, CAN A.Ş. dağıtılan kâr payının kendisine isabet eden 1.600 YTL (4.000*%40) kadar "İştirakler Hesabı"na alacak, karşılığında henüz tahsil edilmediği için "İştiraklerden Alacaklar Hesabı"na borç kaydı yapmıştır.

31 Aralık 2003 tarihinde DEDİŞ A.Ş., 8.000 YTL tutarında MDV yeniden değerleme hesaplamış ve faaliyet yılını 10.000 YTL vergi sonrası net kâr ile kapatmıştır.

31.12.2003

İştirakler Hesabı		3.200	
	İştirak Yeniden Değerleme Değer Artışları		3.200

DEDİŞ A.Ş.'nin yapmış olduğu yeniden değerleme sonucu, özsermayesi 8.000 YTL artmıştır. DEDİŞ A.Ş.'nin özsermayesinde meydana gelen bu artış sonucunda CAN A.Ş.'de "İştirakler Hesabı"na 3.200 YTL (8.000*%40) borç, karşılığında "İştirak Yeniden Değerleme Değer Artışları Hesabı"na alacak kaydı yapılmıştır.

31 Aralık 2003 tarihinde DEDİŞ A.Ş., 8.000 YTL tutarında MDV yeniden değerleme hesaplamış ve faaliyet yılını 10.000 YTL vergi sonrası net kâr ile kapatmıştır.

31.12.2003

İştirakler Hesabı		4.000	
	İştirak Gelirleri Hesabı		4.000

CAN A.Ş.'nin yatırım yaptığı DEDİŞ A.Ş.'nin 2003 yılı için ilan ettiği 10.000 YTL kârdan CAN A.Ş.'ye isabet eden 4.000 YTL (10.000*%40)'dır. Özkaynak yöntemine göre iştirak edilen şirketin özsermayesindeki artış ve azalışlar, iştirak eden işletmenin "İştirakler Hesabı"na yansıtılması gerektiği için, CAN A.Ş. "İştirakler Hesabı"na 4.000 YTL borç, "İştirak Gelirleri Hesabı"na 4.000 YTL alacak kaydetmiştir.

Tablo 9 – CAN A.Ş.'nin 31.12.2003 Tarihli Kısmi Bilançosu

CAN A.Ş.'nin 31.12.2003 Tarihli Bilançosu			
İştiraklerden Alacaklar	1.600		
İştirakler Hesabı	23.200	İştirak Yeniden Değerleme Değer Artışları	8.000

CAN A.Ş.'nin 31.12.2003 tarihli kısmi bilançosunda "İştirakler Hesabı"nın toplam değeri 23.200 YTL, "İştiraklerden Alacaklar Hesabı" 1.600 YTL ve "İştirak Yeniden Değerleme Değer Artışları Hesabı"nı da 8.000 YTL olarak raporlanmıştır. 31.12.2003 tarihinde CAN A.Ş.'nin "İştirakler Hesabı"nın tutarı 17.600 YTL idi. Bu tutar, DEDİŞ A.Ş.'nin 2003 yılında dağıtmış olduğu CAN A.Ş.'ye isabet eden 1.600 YTL tutarında kâr payı kadar azalmış, yine DEDİŞ A.Ş.'nin 2003 yılında hesaplamış olduğu CAN A.Ş.'ye isabet eden 3.200 YTL tutarında yeniden değerleme değer artışı ve CAN A.Ş.'ye isabet eden 4.000 YTL tutarında kâr kadar artmış ve 23.200 YTL'ye ulaşmıştır. CAN A.Ş.'nin 31.12.2003 tarihli kısmi bilançosunda yer alan "İştirakler Hesabı" nın bakiyesi, DEDİŞ A.Ş.'nin 31.12.2003 tarihli bilançosunda yer alan özsermaye tutarının %40'ına eşit olmuştur.

Tablo 10 – CAN A.Ş.'nin 01.01.2003-31.12.2003 Dönemi Kısmi Gelir Tablosu

CAN A.Ş.'nin 01.01.2003-31.12.2003 Dönemi Gelir Tablosu		
İştirak Gelirleri	4.000	

CAN A.Ş.'nin 2003 yılına ait kısmi gelir tablosunda DEDİŞ A.Ş.'nin ilan ettiği kârın CAN A.Ş.'ye düşen kısmı "İştirak Gelirleri" olarak raporlanmıştır.

4.2.2. Defter Değerinin Yüzdesine İsabet Eden Tutardan Daha Yüksek Bir Bedel Ödenerek İştirak Edilmesi

FATSA A.Ş.'nin 15 Mart 2004 tarihli özsermayesi aşağıdakilerden oluşmaktadır:

Sermaye	5.000 YTL
Sermaye Taahhütleri	0 YTL
Emisyon Primi	18.000 YTL
MDV Yeniden Değerleme Artışları	4.000 YTL
İştirakler Yeniden Değerleme Artışları	5.000 YTL
Geçmiş Yıl Kârları	12.000 YTL
Dönem Net Kârı	6.000 YTL

EVREŞE A.Ş., FATSA A.Ş.'nin hisselerinin %40'ını 15 Mart 2004 tarihinde 35.000 YTL ödeyerek satın almıştır.

15.03.2004

İştirakler Hesabı	20.000	
Özkaynak Şerefiyesi Hesabı	15.000	
Kasa Hesabı		35.000

EVREŞE A.Ş.'nin FATSA A.Ş.'ye iştirak ettiği 15 Mart 2004 tarihinde, EVREŞE A.Ş.'nin özsermaye tutarı 50.000 YTL ve EVREŞE A.Ş.'ye düşen %40'lık pay ise 20.000 YTL idi. Fakat EVREŞE A.Ş., %40 hisseye karşılık 35.000 YTL ödemiştir. Aradaki 15.000 YTL tutarındaki fark EVREŞE A.Ş.'nin kayıtlarına "Özkaynak Şerefiyesi" olarak yansıtılmıştır.

20 Nisan 2004 tarihinde FATSA A.Ş. nominal değer üzerinden %100 oranında kâr payı dağıtımı ilan etmiş ve nakden ödemiştir.

20.04.2004

Kasa Hesabı	2.000	
İştirakler Hesabı		2.000

FATSA A.Ş.'nin , 2004 yılında dağıtmış olduğu kâr payı EVREŞE A.Ş.'nin özsermayesini azaltmıştır. Özkaynak yöntemine göre iştirak edilen şirketin özser-

mayesindeki artış ve azalışlar, iştirak eden işletmenin "İştirakler Hesabı"na yansıtılması gerektiği için, EVREŞE A.Ş. dağıtılan kâr payının kendisine isabet eden 2.000 YTL (5.000*%40) kadar "İştirakler Hesabı"na alacak, karşılığında tahsil ettiği kâr payı için "Kasa Hesabı"na borç kaydı yapmıştır.

30 Haziran 2004 tarihinde FATSA A.Ş., sermayesini 30.000 YTL'ye yükseltmiştir. Artış tamamen iç kaynaklardan sağlanmıştır. Yeniden değerleme artışlarının tamamı kullanılmış ve eksik kalan tutar, emisyon priminden sağlanmıştır.

FATSA A.Ş.'nin bedelsiz sermaye artırımı özsermaye toplamında herhangi bir değişiklik yaratmadığı için, sermaye artırımı ile ilgili "İştirakler Hesabı"nda herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

31 Aralık 2004 tarihinde FATSA A.Ş., 6.000 YTL tutarında MDV yeniden değerleme ve 4.000 YTL tutarında iştirakler yeniden değerleme artışları kaydetmiştir.

31.12.2004

İştirakler Hesabı		4.000	
	İştirak Yeniden Değerleme Değer Artışları		4.000

FATSA A.Ş.'nin yapmış olduğu yeniden değerleme sonucu, özsermaye toplamı 10.000 YTL artmıştır. FATSA A.Ş.'nin özsermayesinde meydana gelen bu artış sonucunda EVREŞE A.Ş.'de "İştirakler Hesabı"na 4.000 YTL (10.000*%40) borç, karşılığında "İştirak Yeniden Değerleme Değer Artışları Hesabı"na alacak kaydı yapılmıştır.

31 Aralık 2004 tarihinde FATSA A.Ş. faaliyet yılını 8.000 YTL vergi sonrası net kâr ile kapatmıştır.

31.12.2004

İştirakler Hesabı		3.200	
	İştirak Gelirleri Hesabı		3.200

EVREŞE A.Ş.'nin yatırım yaptığı FATSA A.Ş.'nin 2004 yılında elde ettiği 8.000 YTL kârdan EVREŞE A.Ş.'ye isabet eden 3.200 YTL (8.000*%40)'dır. Özkaynak yöntemine göre iştirak edilen şirketin özsermaye toplamındaki artış ve azalışlar, iştirak eden işletmenin "İştirakler Hesabı"na yansıtılması gerektiği için, EVREŞE A.Ş. "İştirakler Hesabı"na 3.200 YTL borç, "İştirak Gelirleri Hesabı"na 3.200 YTL alacak kaydetmiştir.

Tablo 11 – EVREŞE İşletmesinin 31.12.2004 Tarihli Kısmi Bilançosu

EVREŞE İşletmesinin 31.12.2004 Tarihli Bilançosu			
İştirakler Hesabı	25.200	İştirak Yeniden Değerleme Değer Artışları	4.000
Özkaynak Şerefiyesi	15.000		

EVREŞE A.Ş.'nin 31.12.2004 tarihli kısmi bilançosunda "İştirakler Hesabı"nın toplam değeri 25.200 YTL olarak ve "İştirak Yeniden Değerleme Değer Artışları Hesabı"nı da 4.000 YTL olarak raporlanmıştır. "İştirakler Hesabı"nın tutarı, EVREŞE A.Ş.'nin FATSA A.Ş.'ye koyduğu 20.000 YTL tutarındaki sermaye ile FATSA A.Ş.'nin 2004 yılında dağıtmış olduğu EVREŞE A.Ş.'ye isabet eden 2.000 YTL tutarında kâr payı kadar azalmış, yine FATSA A.Ş.'nin 2004 yılında hesaplamış olduğu EVREŞE A.Ş.'ye isabet eden 4.000 YTL tutarında yeniden değerleme değer artışı ve EVREŞE A.Ş.'ye isabet eden 3.200 YTL tutarında kâr kadar artmış ve 25.200 YTL'ye ulaşmıştır. EVREŞE A.Ş.'nin 31.12.2004 tarihli kısmi bilançosunda yer alan "İştirakler Hesabı" nın bakiyesi, FATSA A.Ş.'nin 31.12.2004 tarihli bilançosunda yer alan özsermaye tutarının %40'ına eşittir.

Tablo 12 – EVREŞE İşletmesinin 01.01.2004-31.12.2004 Dönemi Kısmi Gelir Tablosu

EVREŞE İşletmesinin 01.01.2004-31.12.2004 Dönemi Gelir Tablosu		
İştirak Gelirleri	3.200	
Özkaynak Şerefiye Değer Düşüş Gideri		

EVREŞE A.Ş.'nin 2004 yılına ait kısmi gelir tablosunda FATSA A.Ş.'nin elde ettiği kârın EVREŞE A.Ş.'ye düşen kısmı "İştirak Gelirleri" olarak raporlanmıştır.

5.Sonuç

İştiraklerdeki yatırımların muhasebeleştirilmesi ve raporlanması, gerek ulusal gerekse uluslar arası finansal raporlama çevrelerinde özel bir standart olarak karşımıza çıkmaktadır. Çok çeşitli amaçlarla karşımıza çıkabilecek olan iştiraklerdeki yatırımlar ile ilgili olarak çözümlenmesi gereken iki temel sorun bulunmaktadır. Bunlardan ilki, yatırımcı işletmenin finansal tabloları aracılığı ile toplumu bilgilendirme sırasında ortaya koyacağı finansal posizyondaki veya kısaca bilançodaki iştirak yatırımının tutarı veya değerinin belirlenmesidir. Diğer ise, söz konusu iştirak yatırımı nedeniyle, performansların raporlandığı gelir tablosunda yer alabilecek olumlu veya olumsuz sonuçların diğer bir ifade ile gelir ve giderlerin

belirlenmesidir. Her ikisi de temel olarak, iştirakler ile ilgili unsurların tespit edilmesi veya tanınması ve tespit edilen veya tanınan unsurların değerlerinin belirlenmesidir. Farklı düşüncelerin, varsayımların veya yöntemlerin konu ile ilgili sonuçları da farklı olarak karşımıza çıkmaktadır. İştirak yatırımları ile ilgili olarak gerek bilançoda, gerek gelir tablosunda raporlanabilecek unsurlar ve unsurlara ilişkin değerler, kuşkusuz yöntemlere göre değişebilecektir. Bu doğrultuda, bu çalışmada, iştirak yatırımlarının muhasebeleştirilmesi ve raporlanmasında Özkaynak Yönteminin uygulanmasının yaratabileceği sonuçlar ortaya konmaya çalışılmıştır.

KAYNAKÇA

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu, Muhasebe Uygulama Yönetmeliğine İlişkin 15 Sayılı Tebliğ Konsolide Mali Tabloların Düzenlenmesi, Bağlı Ortaklık, Birlikte Kontrol Edilen Ortaklık ve İştiraklerin Muhasebeleştirilmesi Standardı, Resmi Gazete, 22 Haziran 2002, Sayı:24793

International Accounting Standards Board, International Financial Reporting Standards, London, UK, 2004.

Mısırlıoğlu, İsmail Ufuk, "İştiraklerin "Öz Sermaye Yöntemi"ne Göre Muhasebeleştirilmesi", Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, Cilt:4, Sayı:4, Aralık 2002.

Sermaye Piyasası Kurulu, Seri:XI No:25 Sayılı Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliği, Kısım 13 "Konsolide Mali Tablolar, Bağlı Ortaklıklar, Müşterek Yönetime Tabi Teşebbüsler ve İştiraklerin Muhasebeleştirilmesi", Resmi Gazete, 15 Kasım 2003, Sayı:25290

Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, İştiraklerdeki Yatırımlara İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS-28) Hakkında Tebliğ, Resmi Gazete, 27.12.2005, Sayı:26036

Yücel, Göksel, "İştiraklerin Değerlendirilmesinde Net Yatırım Değeri Yöntemi", Muhasebe Enstitüsü Dergisi, Sayı:41, 1985.